

ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ФАКУЛЬТЕТ № 3

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОРМОТВОРЧІСТЬ ТА ЗАКОНОДАВЧА ТЕХНІКА

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 «Право»
Освітній рівень третій (освітньо-науковий)
Освітньо-наукова програма Право
Шифр за ОНП: ОК 7

Мова навчання: українська

Кропивницький

2022 рік

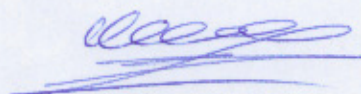
Розробник: Євген Зозуля

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри загально-правових дисциплін

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри загально-правових дисциплін

Протокол № 1 від «22» серпня 2022 р.

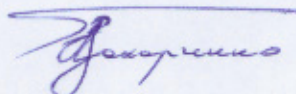
Завідувач кафедри
загально-правових дисциплін

Іван ІВАНОВ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Право»

Гарант ОНП
«22» серпня 2022 р.

Андрій ЗАХАРЧЕНКО

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача

1. ВСТУП

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Статус навчальної дисципліни:	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Рік підготовки:	2-й	2-й
Семестр:	3-й	3-й
Кількість кредитів ЄКТС / годин	4 / 120	
Модулів:	1	
Змістових модулів:	1	
Лекції:	14 годин	4 години
Семінарські:	26 годин	8 годин
Практичні:	-	-
Самостійна робота:	80 годин	108 годин
Індивідуальні завдання (курсова робота):	не передбачено	
Підсумковий семестровий контроль:	екзамен	
Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:	1:2	1:9

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованого конкурентоспроможного фахівця, здатного продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми сучасної юридичної науки та юридичної практики, який має володіти теоретичними знаннями, практичними вміннями та навичками щодо якісної підготовки нормативно-правових та індивідуальних актів, застосування законодавчої техніки.

Завдання: формування у здобувачів здатності розробляти проекти нормативно-правових актів із дотриманням правил нормопроектної техніки, готувати експертні висновки щодо проектів нормативно-правових актів; поглиблення здатності здійснювати фаховий аналіз нормативно-правових актів, проводити їх наукову експертизу, аналізувати і узагальнювати правозастосовну практику, моделювати різні варіанти вирішення проблем правозастосовної

практики в контексті підготовки проєктів нормативно-правових актів; розвиток загальних компетентностей здобувачів щодо продукування нових ідей (креативності), обґрунтування та відстоювання їх, здатності до пошуку, систематизації, критичного аналізу, оцінки та синтезу інформації з різних джерел.

1.3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни.

Пререквізити навчальної дисципліни: Філософія науки, Іноземна мова для академічних цілей, Академічне мовлення та академічна доброчесність, Методологія й організація наукового дослідження в галузі права.

Постреквізити навчальної дисципліни: дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Результати навчання дисципліни	Програмні результати навчання		
	ПРН 2	ПРН 8	ПРН 9
Професійно здійснювати пошук та опрацювання інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інструментів і технологій в контексті розробки проєктів нормативно-правових актів, підготовки експертних висновків щодо проєктів нормативно-правових актів	+		
Здійснювати фаховий аналіз нормативно-правових актів, доктринальне тлумачення норм права; вміти аналізувати і узагальнювати правозастосовну практику, моделювати різні варіанти вирішення проблем правозастосовної практики в контексті підготовки проєктів нормативно-правових актів		+	
Вміти розробляти проєкти нормативно-правових актів із дотриманням правил нормопроектної техніки, готувати експертні висновки щодо проєктів нормативно-правових актів.			+

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	інд	ср
<i>1</i>	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Нормотворчість та законодавча техніка												
Тема 1. Правотворча діяльність як соціальний процес формування права та вид юридичної діяльності.	12	2	2	-	-	8	17	-	2	-	-	15
Тема 2. Систематизація законодавства. Законодавство України як система нормативно-правових актів.	18	2	4	-	-	12	17	-	2	-	-	15
Тема 3. Законодавчий процес в сучасній Україні.	18	2	4	-	-	12	17	2	-	-	-	15
Тема 4. Процедура розгляду законопроектів у Верховній Раді України.	18	2	4	-	-	12	17	-	2	-	-	15
Тема 5. Підзаконна і локальна нормотворчість: сучасні підходи.	18	2	4	-	-	12	17	-	2	-	-	15
Тема 6. Нормопроектувальна техніка: основоположні засади.	18	2	4	-	-	12	17	2	-	-	-	15
Тема 7. Сучасні вимоги до експертизи нормативно-правових актів.	18	2	4	-	-	12	18	-	-	-	-	18
Разом за змістовим модулем	120	14	26	-	-	80	120	4	8			108

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Правотворча діяльність як соціальний процес формування права та вид юридичної діяльності.

Правотворча діяльність як соціальний процес. Загальне поняття та зміст правової нормотворчої діяльності як виду юридичної діяльності. Поняття нормотворчої діяльності (нормотворчості). Співвідношення понять «нормотворчість», «правотворчість» та «законотворчість». Правотворча діяльність в Україні: правові засади, функції, принципи. Учасники, повноваження та гарантії правотворчої діяльності. Правотворчі повноваження та їх делегування. Правонаступництво у правотворчій діяльності. Гарантії забезпечення права на доступ до інформації щодо правотворчої діяльності.

Тема 2. Систематизація законодавства. Законодавство України як система нормативно-правових актів.

Сучасні підходи до визначення поняття «систематизація законодавства». Визначення та взаємозв'язок категорій «норма права», «правовий акт», «нормативно-правовий акт», «закон», «законодавство України».

Форми (способи) систематизації законодавства. Види систематизації законодавства. Система нормативно-правових актів України. Юридична сила та ієрархія нормативно-правових актів. Ієрархія нормативно-правових актів в Україні. Юридична сила міжнародних договорів України.

Планування законотворчої діяльності. Особливості планування законотворчої діяльності із розробки проектів законів. Юридичне прогнозування. Наукова концепція розвитку законодавства України.

Тема 3. Законодавчий процес в сучасній Україні.

Законодавчий процес: доктринальне визначення. Загальні етапи законодавчого процесу. «Широке» та «вузьке» розуміння поняття «законодавчий процес». Співвідношення понять «законодавчий процес» та «законотворчий процес». Основні принципи законодавчої діяльності.

Характеристика та основні стадії законодавчого процесу в сучасній Україні. Законодавча ініціатива. Суб'єкти та порядок реалізації законодавчої ініціативи. Підстави для відхилення законодавчої ініціативи. Планування законодавчої діяльності. Державні програми розвитку законодавства. Перспективні і поточні плани законодавчих робіт.

Тема 4. Процедура розгляду законопроектів у Верховній Раді України.

Загальна характеристика процедури розгляду законопроектів у Верховній Раді України. Парламентський регламент (Регламент Верховної Ради України).

Стадії законодавчого процесу у Верховній Раді України. Види рішень Верховної Ради України.

Порядок роботи з законопроектами та законодавчими пропозиціями, які вносяться в порядку законодавчої ініціативи до Верховної Ради України Президента України, Кабінету Міністрів України.

Вимоги до оформлення законопроектів. Реєстрація та оприлюднення законопроектів.

Тема 5. Підзаконна і локальна нормотворчість: сучасні підходи.

Поняття та суб'єкти підзаконної нормотворчості. Юридична сила прийнятих державними органами нормативно-правових актів. Класифікація підзаконних нормативно-правових актів. Ієрархічна система підзаконних нормативно-правових актів. Основні функції підзаконної нормотворчості та її характерні ознаки. Основні підзаконні кодифікаційні нормативно-правові акти.

Підзаконна нормотворчість Верховної Ради України. Підзаконна нормотворчість Президента України. Нормотворчість Кабінету Міністрів України. Нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим (АРК) та Ради міністрів АРК. Нормотворча діяльність міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Нормотворча діяльність місцевих органів виконавчої влади.

Поняття локальної нормотворчості. Нормотворчість органів місцевого самоврядування (муніципальна нормотворчість). Місцевий референдум. Нормотворчість об'єднань громадян. Нормотворчість трудових колективів (державних і комерційних підприємств, установ, організацій).

Тема 6. Нормопроектувальна техніка: основоположні засади.

Техніка нормопроекування: загальні вимоги. Логіка та способи викладення правових норм. Правила і засоби законодавчої техніки.

Юридичні конструкції як засоби законодавчої техніки. Вимоги до застосування та побудови юридичних конструкцій при створенні та систематизації законів. Основні вимоги до складання текстів законопроектів. Загальні методологічні підходи до тексту нормативно-правового акта. Структура законопроекту. Мова і термінологія законопроекту. Викладення нормативних положень. Внесення змін до законів. Підготовка переліку законодавчих актів про визнання їх такими, що втратили чинність. Супровідні матеріали, що подаються із законопроектами.

Кодекс та особливості його структури. Структура підзаконного нормативно-правового акта.

Тема 7. Сучасні вимоги до експертизи нормативно-правових актів.

Поняття експертизи нормативно-правових актів. Експертний висновок: зміст та структура. Публічні консультації: мета, строки проведення, результати. Види експертизи проектів нормативно-правових актів.

Сучасні підходи до антикорупційної та гендерної експертизи нормативно-правових актів. Поняття, мета і завдання антикорупційної експертизи. Види антикорупційної експертизи.

Обов'язкова антикорупційна експертиза. Експертиза чинних нормативно-правових актів. Необов'язкова антикорупційна експертиза. Повноваження НАЗК у проведенні антикорупційної експертизи. Громадська антикорупційна експертиза.

Базова термінологія антикорупційної експертизи. Алгоритм проведення антикорупційної експертизи.

Гендерно-правова експертиза: нормативно-правова база. Мета, завдання та результати гендерно-правової експертизи.

5. ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

5.1. Методи навчання

Під час проведення навчальних занять можуть застосовуватися такі методи:

- словесні методи навчання;
- наочні методи навчання;
- практичні методи навчання;
- проблемно-пошукові методи навчання;
- активні методи навчання.

5.2. Порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання роботи здобувачів/здобувачок вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється відповідно до загальноуніверситетської системи оцінювання знань

Система передбачас:

Форма навчання	Робота на семінарських заняттях	Самостійна робота	Модульний контроль	Екзамен	Разом
денна форма навчання (екзамен)	30	20	40	10	100
заочна форма навчання (екзамен)	20	20	-	60	100

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання на семінарському занятті слід врахувати певні рівні знань:

1. Теоретична відповідь

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, опрацювавши основну та додаткову літературу, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань у самостійній роботі;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, поєднання теоретичних знань із практичними прикладами;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти володіє навчальним матеріалом поверхово і фрагментарно на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, відмовляється відповідати на запитання.

2. Тест: правильне вирішення тесту оцінюється в 1 бал.

3. Задача: вважається вирішеною і оцінюється:

- оцінка «5» високий рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, з посиланням на чинні нормативно-правові акти;

- оцінка «4» добрий рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю правильно вирішив/вирішила задачу, надав/надала відповіді на всі поставлені в умовах питання, але не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти чи допустив незначні помилки;

- оцінка «3» задовільний рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня надав/надала відповіді не на всі поставлені в умовах питання, чи не зробив посиланням на чинні нормативно-правові акти, чи допустив значні помилки;

- оцінка «0» незадовільний рівень – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не правильно вирішив/вирішила задачу.

4. Наукове повідомлення – оцінюється в 5 балів:

- 1 бал – належне оформлення реферативного повідомлення;

- 1 бал – глибока проробка теми (наявність достатньої кількості літературних джерел, наявність ґрунтовних висновків);

- 1 бал - теоретична обґрунтованість теми, визначення її актуальності, мети, завдань, чітко розроблений науковий апарат;

2 бали - грамотна і аргументована презентація реферату. Кожну оцінку викладач повинен аргументовано мотивувати.

Для переводу оцінок у бали необхідно користуватися формулою:

для денної форми навчання

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 30 =$$

для заочної форми навчання

$$K = \frac{\text{сума одержаних оцінок (балів)}}{\text{округлити } (0,6 * \text{кількість групових занять}) * 5} * 20 =$$

Модульний контроль

37-40 балів – «5» відмінно;

30-36 балів – «4» добре;

20-29 балів – «3» задовільно;

0-19 балів – «0» незадовільно

Критерії оцінювання модульного контролю

Відповідь на всі питання оцінюється з такою диференціацією:

37-40 балів – «5» відмінно - якщо здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відповіли на всі питання та їх відповідь містить повне, розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу; правильно сформульовані відповідні тлумачення; містить аналіз нормативно-правових актів; містить поряд з теоретичним матеріалом фактичні дані, судову практику тощо; матеріал викладений логічно і грамотно.

30-36 балів – «4» добре – якщо здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відповіли на всі запитання, однак відповідь на кожне з питань має такі недоліки: є неповною, є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, назв та змісту нормативно-правових актів, нечіткі характеристики відповідних явищ; не містить посилань на нормативно-правові акти (у разі необхідності), інші джерела, викладена з порушенням логіки подання матеріалу.

20-29 балів – «3» задовільно – якщо здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти відповіли на поставлені запитання, проте відповідь є неправильною або частково розкриває питання, допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у здобувача або здобувачки, або їх безсистемність та поверховість, незнання основних положень тем модулю.

0-19 балів – «0» незадовільно – якщо здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти не відповіли на поставлені запитання, не може виконати завдання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення щодо розкриття питань.

Критерії оцінювання самостійної роботи.

Самостійна робота як вид начального процесу покликана допомогти здобувачам та здобувачкам вищої освіти ступеня доктора філософії ґрунтовніше вивчити та зрозуміти запропоновані теми й проблеми, дозволяє творчо підійти до вивчення матеріалу, закріпити його, перевірити себе. Передбачені окремі питання до кожної теми для самостійного опрацювання здобувачами/здобувачками вищої освіти ступеня доктора філософії. Перелік цих питань наведено до кожної теми у методичних рекомендаціях для

самостійної підготовки з дисципліни «Нормотворчість і законодавча техніка».

Порядок та критерії оцінювання самостійної роботи

19-20 балів	Відмінне виконання завдань самостійної роботи. Терміни, схеми, таблиці представлені у повному обсязі без помилок. Представлені результати аналітичної та порівняльної роботи. Тестові завдання вирішені без помилок в повному обсязі
15-18 балів	Самостійна робота виконана добре. Терміни представлені у повному обсязі без помилок. Схеми та таблиці оформлені належним чином без помилок. Незначні помилки у вирішенні тестових завдань
10-14 балів	Самостійна робота має недоліки. Терміни представлені з незначними помилками або у неповному обсязі. Схеми та таблиці оформлені належним чином без помилок. Аналітична робота та порівняльний аналіз відсутні. Помилки у вирішенні тестових завдань
0-9 балів	Самостійна робота не відповідає мінімальним критеріям. Термінологія відсутня або зі значними помилками. Аналітична робота та порівняльний аналіз відсутні. Тестові завдання виконані із багаточисельними помилками

Головним критерієм отримання позитивної кількості балів є:

- обсяг виконаних завдань;
- відповідність виконаної роботи тематиці модуля;
- змістовність роботи;
- творчий підхід до виконання завдання, а не звичайне переписування тез та положень певної наукової статті чи монографії тощо;
- вміння здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії чітко розуміти ціль кожного самостійного завдання, що безпосередньо впливає на рівень отриманої за роботу оцінки;
- завдання має бути оформлено згідно рекомендацій, наданих викладачем для кожного конкретного виду роботи;
- оформлення має бути охайним. Важливе значення має своєчасність виконання завдання.

Мінімальна сума балів, яку можна отримати за самостійну роботу, дорівнює 10 – за семестр навчання відповідно.

При оцінюванні екзамену на денній формі навчання застосовуються такі критерії:

- **9-10 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав/виконала завдання та надав/надала правильне юридичне тлумачення отриманим результатам.

- **7-8 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконав/виконала завдання та допустив/допустила незначні помилки, що суттєво не впливають на загальний висновок;

- **5-6 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти надав/надала ідею розв'язання завдання, але у розрахунках або в

юридичних висновках існують значні помилки, які приводять до викривлення рішення;

- **0-4 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої не може виконати завдання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення.

При оцінюванні екзамену на заочній формі навчання застосовуються такі критерії:

- **50-60 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав/виконала завдання та надав/надала правильне юридичне тлумачення отриманим результатам.

- **40-49 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти виконав/виконала завдання та допустив/допустила незначні помилки, що суттєво не впливають на загальний висновок;

- **30-39 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти надав/надала ідею розв'язання завдання, але у розрахунках або в юридичних висновках існують значні помилки, які приводять до викривлення рішення;

- **0-29 балів** – здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої не може виконати завдання або робить принципові помилки, які викривлюють усе рішення.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані лише з незначною кількістю помилок.
82-89	Добре	B	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вище середнього рівня з кількома помилками.
75-81		C	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані вірно з певною кількістю суттєвих помилок.
67-74	Задовільно	D	Кредит зараховано. Контрольні заходи виконані непогано, але зі значною кількістю недоліків.
60-66		E	Кредит зараховано. Виконання контрольних заходів задовольняє мінімальним критеріям.
35-59	Незадовільно	FX	Кредит не зараховано. Здобувачу/здобувачці третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти надається можливість скласти оговорені контрольні заходи для поліпшення підсумкової оцінки

1-34		F	Кредит не зараховано. Здобувач/здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повинен/повинна повторно освоювати навчальний матеріал дисципліни (модуля).

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативна література

1. Конституція України : офіц. вид. / Верховна Рада України. К.: Алерта, 2019. 112 с.
2. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
3. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 16.05.2008 р. № 279-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>
5. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9.04.1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
6. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15.01.1999 р. № 401-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/401-14#Text>
7. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про місцевий референдум: проект Закону України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71942
10. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
11. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5.04.2001 р. № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
12. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15.09.1999 р. № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text>
13. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 р. № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
14. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text>
15. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#Text>
16. Про колективні договори і угоди: Закон України «» від 1.07.1993 р. № 3356-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
17. Про наукову і науково-технічну експертизу: Закон України від 10.02.1995 р. (із змінами). Відомості Верховної Ради України. 1995. № 9. Ст. 56.

18. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30 вересня 2019 р. №722/2019. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/7222019-29825>. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10 червня 1997 р.

№ 503/97 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97#Text>

19. Про опублікування актів законодавства України в інформаційному бюлетені «Офіційний вісник України: Указ Президента України від 13.12.1996 р. № 1207/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207/96#Text>

20. Про систему центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 15.12.1999 р. № 1572/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1572/99#Text>

21. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15.11.2006 р. № 970/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970/2006#Text>

22. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента України від 10.06.1997 р. № 503/97 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97#Text>

23. Про опублікування актів законодавства України в інформаційному бюлетені «Офіційний вісник України: Указ Президента України від 13.12.1996 р. № 1207/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207/96#Text>

24. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР) (із змінами). 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст.88.

25. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (Особливості оприлюднення та внесення змін до окремих Кодексів України). Відомості Верховної Ради України. 2003. №№ 40-44. Ст.356.

26. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України: Указ Президента України від 15 листопада 2006 р. № 970/2006. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/970/2006#Text>

27. Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Указ Президента України від 3 жовтня 1992 р. № 493/92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/493/92#Text>

28. Регламент Кабінету Міністрів України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 липня 2009 р. № 712. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950-2007-%D0%BF#Text>

29. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-92-%D0%BF#Text>

30. Про затвердження Положення про порядок укладення, виконання та денонсації міжнародних договорів України міжвідомчого характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 1994 р. № 422. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/422-94-%D0%BF#Text>

31. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним: Постанова Кабінету Міністрів

України від 23 квітня 2001 р. № 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376-2001-%D0%BF#Text> Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/308-2004-%D0%BF#Text>

32. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації). Видання четверте, виправлене і доповнене. Апарат Верховної Ради України. Київ. 2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0002451-06#Text>

33. Правила підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF#Text>

34. Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF#Text>

35. Питання проведення антидискримінаційної експертизи та громадської антидискримінаційної експертизи проектів нормативно-правових актів: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2013 р. № 61.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/61-2013-%D0%BF#Text>

36. Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів: Наказ Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 року № 34/5.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05#Text>

37. Деякі питання проведення гендерно-правової експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 12 травня 2006 р. № 42/5. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v42_5323-06#Text

38. Про затвердження Методології проведення антикорупційної експертизи: Наказ Міністерства юстиції України від 24 квітня 2017 року № 1395/5. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MUS29196.html

39. Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації: затверджено наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2005 р. № 34/5.

40. Про затвердження Інструкції з організації нормотворчої діяльності в Міністерстві внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 липня 2012 року № 649.

41. Про затвердження Порядку проведення антикорупційної експертизи Національним агентством з питань запобігання корупції: Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 29 липня 2020 р. № 325/20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0787-20#n7>

43. ДСТУ 4163-2003. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів. Вид. оф. К.: Держспоживстандарт, 2003. 21 с.

44. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та

дотримання вимог нормопроектної техніки. Міністерство юстиції України Центр правової реформи і законопроектних робіт: Схвалено постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. № 41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00#Text>

45. Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів: схвалені постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41. Збірник нормативно-правових актів та методичних рекомендацій. К., 2001.

46. Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів: Схвалено постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. № 41: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va041323-00#Text>

47. Методичні рекомендації з підготовки та оформлення проектів законів. Центр політико-правових реформ. URL: www.idealcountry.org.ua/misc/01.doc

48. Про правотворчу діяльність: проект закону України № 5707 від 25.06.2021. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72355

Навчальна література

Основна

1. Бесчастний В. М., Мердова О. М. Юридичне документознавство : [навчальний посібник] / В. М. Бесчастний, О. М. Мердова; за заг. ред. В. М. Бесчастного. Київ : ВД «Дакор», 2016. 238 с.

2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : Вид-во «Юрид. Думка», 2012. 1020 с.

3. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.

4. Збірник тез лекцій з нормопроекування. К. : Мінюст України. Центр правов. реформи і законопр. робіт, 2012. 159 с.

5. Ковальський В. С., Кузінцев І. П. Правотворчість : теоретичні та логічні засади. К. : Юрінком Інтер, 2015. 228 с.

6. Красницька А. В. Юридичні документи: техніка складання, оформлення та редагування : посібник / А. В. Красницька. 2-ге вид., доповн. і переробл. К. : Парламентське вид-во, 2012. 537 с.

7. Манько Д. Г. Юридична техніка й технології [Текст]: курс лекцій / Манько Денис Григорович; Міжнар. гуманітар. ун-т, Каф. теорії та історії держави і права. Херсон: Грін Д. С. [вид.], 2014. 191 с.

8. Проценко Г. П. Правнича лінгвістика : навч. посіб. / Г. П. Проценко та ін. ; за заг. ред. С.М. Гусарова. К. : А.В.Паливода, 2010. 312 с.

9. Теорія держави і права: підручник / О.В.Петришин, С.П.Погребняк, В.С.Смородинський та ін. ; за ред. О.В. Петришина. Х.:Право, 2015. 368с.

10. Шутак І. Д. Юридична техніка : курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки ; Дрогобич : Коло, 2015. 228 с.

11. Шутак І. Д., Онищук І. І., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях: курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія акад. досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2016. 234 с.

Допоміжна

1. Громадська експертиза: теоретичні та практичні аспекти практичний посібник / [А. Балацька, О. Сушко, Т. Шевченко]. Київ : Тютюкін, 2011. 119 с.

2. Манько Д.Г. Юридична техніка й технології : навч.-метод. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2013. 202 с.

3. Навчально- методичний посібник для практичних занять та самостійної роботи з початкової дисципліни «Нормопроектувальна техніка та державна реєстрація нормативно-правових актів» (ступінь «Магістр» спеціальність 081 «Право») / С. Г. Серьогіна, М. О. Петришина, А. С. Чиркін, І. І. Бодрова, О. Ю. Лялюк та ін. Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 70 с.

Наукова література

1. Абдуллазаде Фюрган Шірали огли. Поняття законодавчого процесу: проблеми доктринального визначення. Право і суспільство. 2019. № 6. С. 3-9.

2. Богачова О.В. Законотворчий процес в Україні: проблеми вдосконалення: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. К., 2006. 238 с.

3. Богачова Л.Л. Функції підзаконної нормотворчості у механізмі правового регулювання. Порівняльно-аналітичне право. 2018. №5. С 22-25.

4. Богачова Л.Л. Правова експертиза нормативно-правових актів як складник нормотворчого процесу. Юридичний електронний науковий журнал. 2016. № 6. С.12-15.

5. Бойко Г. І. Юридична конструкція як засіб юридичної техніки. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 73. С. 190-198.

6. Буряк Я.Я. Правова експертиза нормативно-правових актів місцевих державних адміністрацій як складова стадії правотворчого процесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2013. Випуск 21. Частина II. Том 1. С. 14-16.

7. Гетьман Є.А. Принцип верховенства права у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади. Проблеми законності. 2016. Вип. 134. С. 61-69.

8. Глазунова С.М. Основні напрями правотворчості в умовах євроінтеграції. Правова інформатика. 2013. №2. С. 59-63.

9. Грищук О.В., Заболотна Н.Я. Юридична техніка творення та тлумачення нормативно - правових договорів: теоретико-правовий вимір: монографія. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. 214 с.

10. Дашковська О.Р. Гендерно-правова експертиза законодавства як інструмент забезпечення рівноправності статей. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. 2014. № 10-1.

Том 1. С. 8-10.

11. Дашковська О.Р. Принципи нормотворчої діяльності : загальна характеристика. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 35. Ч. II. Т. 1. С. 29-32.

12. Дутко А.О. Юридичні конструкції та їх використання в законотворчій практиці України: Монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 176 с.

13. Дутко А. О. Класифікація юридичних конструкцій як засобів законотворчої техніки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка» Юридичні науки. 2014. № 810. С. 75-80.

14. Кириленко І.С. Локальна правотворчість як особливий різновид юридичної діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2013. Випуск 23. Частина I. Том 1. С. 55-58.

15. Киця О. С. Методологічна основа дослідження юридичної техніки актів судового тлумачення. Право і суспільство. 2014. № 3. С. 22-29.

16. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України : техніко-технологічні аспекти : монографія. Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. 566 с.

17. Косович В.М. Принципи права, принципи правотворчості та принципи в нормативно-правових актах. Вісник Львівського університету. Серія «Юридична». 2016. Вип. 63. С. 3-9.

18. Лебеденко В. І. Юридична техніка: поняття, призначення, методологічні засади застосування. Інформація і право. 2014. № 2. С. 52-56.

19. Левицька Н.О. Співвідношення юридичної конструкції та законодавчої техніки. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки 2018. Випуск.4. Том 1. С. 17-20.

20. Легка О. Юридична техніка законодавчих та правозастосовних актів. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 101-107.

21. Лисенко М.О. Антикорупційна експертиза нормативно-правових актів як засіб забезпечення законності в правотворчій діяльності органів виконавчої влади. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2014. Вип. 66. С. 125-133.

22. Мельничук С.М. Правові форми реалізації функцій сучасної держави Україна: загальнотеоретична характеристика. Монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2018. 436 с.

23. Мельничук С.М. Правотворча діяльність – провідна правова форма здійснення функцій держави : теоретико-прикладний аспект. Інформація і право. 2016. № 1. С. 5-11.

24. Мічурін Є. О. Техніка складання договорів: науково-практичний посібник. Серія «Практика і закон». Харків : ЮрСвіт, 2011. 536 с.

25. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах [Текст]: монографія. Івано-Франків. ун-т права ім. короля Данила Галицького, Лаб. 10 акад. дослідж. прав. Регулювання та юрид. техніки. Івано-Франківськ: Лаб. акад. дослідж. прав. регулювання та юрид.техніки, 2014.

225 с.

26. Орлов Ю. В. Кримінологічна експертиза нормативно-правових актів і їх проєктів: науково-методичне забезпечення : монографія. Сімферополь : КРП, 2010. 266 с.

27. Особливості і проблеми розвитку правотворчості в сучасних умовах : монографія / О.І. Донченко та ін. ; за заг. ред. В.П. Плавича. Одеса : Фенікс, 2018. 348 с.

28. Перерва Ю.М. Законодавчий процес в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 2009. 19 с.

29. Петришина М.О., Мала Т.С. Нормопроектувальна техніка як засіб формування системи дієвого та ефективного законодавства в Україні: теоретико-правовий підхід. Актуальні питання публічного та приватного права. 2014. №3. С. 256-263.

30. Пильгун Н. В. Перспективи вдосконалення юридичної техніки в Україні. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2014. № 1. С. 42-46.

31. В.П. Плавич, С.В. Плавич. Зasadничі принципи правотворчої діяльності як основа її ефективності. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 83-87.

32. Погорелова З. О. Принципи нормотворчої діяльності органів державної влади. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2021. Том 7. С. 52-60.

33. Радейко Р. Види експертиз законопроектів у законодавчому процесі. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 855. С. 109-115.

34. Рибікова Г. В. Правова експертиза нормативно-правових актів як правова категорія та наукова доктрина. Юридичний вісник. 2013. № 4 (29) С. 28-32.

35. Романов Я. В. Підзаконні акти: загальнотеоретична характеристика : автореф. дис канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2015. 20 с.

36. Романов Я. В. Підзаконні акти органів місцевого самоврядування як елемент національної правової системи Митна справа. 2013. Спеціальний випуск. № 2. С. 49-54.

37. Романов Я. В. Підзаконне правове регулювання: проблема допустимості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. – 2013. Спецвипуск. Том 1. С. 15-19.

38. Румянцев М. Б. Некоторые особенности конституционного правотворчества. Адвокат. 2016. № 7. С. 38-44.

39. Стременовський С.М. Підзаконна правотворчість: наукові підходи. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. Випуск 2. С. 55-64.

40. Філик Н. В. Процедура проведення правової експертизи нормативно-правових актів в Україні. Юридичний вісник. 2017. № 2 (43). С.59-64.

41. Чабур С.В. Принципи правотворчості. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. Вип. 2. С. 64-74.

42. Чаплюк О., Ковальчук Ю. Конституційна правотворчість:

категоріально-правовий вимір. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2019. № 2(22). С. 140-150.

43. Чернолуцький Р. В. Роль юридичної техніки в законопроектній діяльності. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. 2014. Вип. 7. С. 118-129.

44. Шутак І. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна. Вісник Національної академії правових наук України. 2013. № 3. С. 81-86.

45. Юхимюк О.М. Способи викладу принципів права у нормативно-правових актах. Історико-правовий часопис. 2014. № 2. С. 23-27.

46. Щербина В.С. Шляхи вдосконалення засобів законодавчої техніки в законтворчій практиці сучасної України. Науковий вісник публічного та приватного права. 2018. Випуск 5. Том 1. С. 56-60.

Електронні адреси ресурсів Internet, що можуть бути використані при вивченні навчальної дисципліни

1. Юридична бібліотека http://pravo.biz.ua/category/teoriya_derzavy_i_prava/
2. Електронні ресурси Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>